ئافرەتانی کوردستان، پرۆسەی هەڵبژاردنیان سەرخست

زیبا تەها

لەمانگی ئۆکتۆبەردا، هەرێمی کوردستان قۆناغێکی مێژووی گرنگی تێپەراند و یەکێك لەبنەما سەرەکیەکانی دیموکراسی بەرجەستەکرد، و توانی بەشێوازێکی مۆدێرنانە و سەرکەوتوانە پرۆسەی هەڵبژاردن بۆ خولی شەشەمی پەرلەمانی کوردستان ئەنجام بدات.

هەڵبژاردن یەکێکە لەمیکانیزمەکانی بەرەوپێشچوونی سیستەمی حکومرانی و سیاسی لە وڵاتدا، بەتایبەت بۆ هەرێمی کوردستان زۆر بەهاداربوو لەبەرهۆکاری دواکەوتنی هەڵبژاردنی پەرلەمانی بۆ ماوەی شەش ساڵ، لەو ڕووەوە ئەم هەڵبژاردنە دەبێتە وەرچەرخانێك بۆ خێراکردنی کارەکانی کابینەی نۆیەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان، بەتایبەت ئەو پلان و پرۆژانەی دەستیان پێکراوە و لەقۆناغی تەواوبووندان.

بەشداریکردنی تاکەکانی کۆمەڵگە لەسەر بنەمای بڕوابوون بە بەشداریکردن لەگۆرانکاری یاخود پێشخستنی پرۆسەی سیاسی فاکتەرێکی لەم نێوەندەدا بەشداری ئافرەتان، پرۆسەی هەڵبژاردن دەباتە ئاستێکی بەهێزە بۆ بنیادنانی داهاتوویەکی سەقامگیر بۆ وڵات. باڵاتر و دەریدەخات کە ئافرەتان دەتوانن بەهەنگاوەکانیان کۆمەڵگە بەرەوپێشببەن. ئافرەتانی کوردستان بەگشتی لەکۆی پرۆسەی هەڵبژاردن ڕۆڵێکی دیار و بەرچاویان هەبووە، و لەم هەڵبژاردنەشدا جگەلەوەی وەك کاندید بەشداربوون، توانیان بەرێژەیەکی باش بەشداری لەدەنگدان بکەن و ببنە فاکتەری سەرەکی سەرکەوتنی پرۆسەی هەڵبژاردن.

ئافرەتانی کوردستان، هەمیشە توانیویانە لەهەر قۆناغێکدا بێت، بوون و رۆڵی خۆیان بسەلمێنن و هۆشیارانە مامەڵە لەگەڵ بارودۆخە گۆراوەکاندا بکەن، ئەم ئاستی بەرزی هۆشیاری ئافرەتان ئەوە دەردەخات کە هێزی نەرمی ئافرەتان دەتوانرێت وەك بەهێزترین هێزی کۆمەڵگە پشتی پێ ببەسترێت و بکرێتە ناوەند و چەقی وەرچەرخانی هەر پرۆسەیەك کە ئافرەتان یاخود کۆمەڵگە بیەوێت گۆرانکاری تێدا بکات، لێرەدا گۆرانکاری بەمانا ئەرێنیەکەی دێت بەو مانایەی هێزی ئافرەتان هێزی پێشکەوتنی کۆمەڵگەن و خۆگونجاندنە لەگەڵ پێشکەوتنەکانی سەردەم.

ئەگەر سەیری رێژەی بەشداری هاونیشتمانیان بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان بکەین، دەبینین کۆی گشتی بەشداریکردن لە دەنگدانی گشتی و تایبەتدا، 2 ملیۆن و 8 هەزار و 972 کەسە، لەو رێژەیە 39%ی دەنگدەری نێرە و33% دەنگدەری رەگەزی مێیە. ئەم بەشداریکردنە ئاماژەیەکی بایەخدارە بۆ هۆشیاری و تێگەیشتنی ئافرەتان لەپرۆسەی سیاسی و حوکمرانی هەرێمی کوردستان. ئەم ڕێژەیە لەم قۆناغ و بارودۆخەدا بەڕێژەیەکی ئاست بەرز دادەنرێت، و دەریدەخات ئافرەتان کاتێك داوای یەکسانی ڕەگەزی دەکەن لەسەرجەم بوارە جیاوازەکاندا، دواتر بە کردار دەیسەلێمنن و جەختی لەسەردەکەنەوە بەتایبەت لەو کاتانەی وڵات پێویستی بە بونی ئافرەت هەیە، ئەوان کارایانە و بەرپرسیارانە بەشداری دەکەن و ڕۆڵی خۆیان دەبینن، لەبەر ئەو دنیابینیەی ئافرەتان بۆ نیشتمانسازی دەبێت کۆمەڵگەش بنەماکانی یەکسانی بچەسپێنێت و دادپەروەرانە مافی ئافرەتان جێبەجێ بکات.

یەکێتی ئافرەتانی کوردستان، هەرلەسەرەتای دەستپێکردنی پرۆسەی هەڵبژاردن لەقۆناغی پێش دەستپێکی هەڵمەتی بانگەشە، پلانێکی ستراتیژیی بۆ خۆئامادەکردنێکی سەرکەوتوانە ئامادەکرد و لەرێگەی چەند تیمێکەوە توانی دەست بە هەڵمەتی بانگەشە بکات. کارکردنی تیمەکانی یەکێتی ئافرەتانی کوردستان لەو دیدگایەوە سەرچاوەی گرتبوو کە پارتی دیموکراتی کوردستان چۆن کار لەسەر سەرخستنی پرۆسەی هەڵبژاردن دەکات لەرێگەی بەشداریکردنی هاونیشتمانیان بۆ دەنگدان. بەردەوام لەرێگەی چالاکی و ئەکتیڤیتی هەمەچەشنەوە تێکەڵ بەجەماوەر و دەنگدەران دەبوو بۆئەوەی زیاتر هانی جەماوەر بدرێت بۆ چوونە سەر سندوقی دەنگدان، و لەڕێگەی ئەو پرۆسە دیموکراسیەوە هەرێمی کوردستان بپارێزرێت. لەو سۆنگەوە بوو کە یەکێتی ئافرەتان توانی بەشێوەیەکی بەرچاو و بەشدارییەکی ئاست بەرز، ئەو ڕێژە بەرزەی ئافرەتان بهێنێتە سەر سندوقی دەنگدان و لەڕێگەی دەنگدانەوە نوێنەری خۆیان هەڵبژێرن.

ئەوەی بۆ یەکێتی ئافرەتانی کوردستان جێگەی بایەخە، ئەو بڕوابوونەی ئافرەتە بەخودی خۆی وەك هاونیشتمانیەك و وەك تاکێکی کۆمەڵگە کە پێی وایە دەتوانێت بەهەر شێوازێك بێت بەشداری لەپێشخستنی پرۆسەی سیاسی بکات و ببێتە کارەکتەرێکی سەرکەوتووی پرۆسەکە. بەهەمان شێوە ڕێژەی کاندیدبوونی ئافرەتانیش بە368 بەرامبەر بە 823ی پیاوان، جارێکی دیکە ئەو وێنایە پیشانی جیهان دەدات کە ئافرەتانیش لەهەرێمی کوردستان بەشێکی سەرەکین لەپرۆسەی سیاسی و دانانی ستراتیژی پێشکەوتنی کوردستان، و بەهاوشانی پیاوان دەتوانن هەرێمی کوردستان بەرەو قۆناغێکی سەرکەوتووتری دەوڵەتداری ببەن و فاکتەری سەرەکی سەرخستنی پرۆسەی هەڵبژاردن بن.

،،،،،،،،،،،،،،،

پەیامی پیرۆزبای یەکێتی ئافرەتانی کوردستان، بە بۆنەی سەرکەوتنی لیستی ١٩٠ پارتی دیموکراتی کوردستان.

بەبۆنەی سەرکەوتنی گەورەی پارتی دیموکراتی کوردستان، لە هەڵبژاردنی خولی شەشەمی پەرلەمانی کوردستان، پیرۆزبایی لەجەماوەری دلسۆزی پارتی و بەتایبەت ئەندامان و هەڤاڵانی یەکێتی ئافرەتانی کوردستان لە سەرجەم ناوەندەکان دەکەین.

خۆشحاڵی بۆ ئەم سەرکەوتنە مێژووییە دەردەبڕین، و دەستخۆشی لە یەکە بە یەکەی هەڤاڵانمان دەکەین، کە لە ماوەی هەڵمەتی بانگەشەی هەڵبژاردن و ٢٠ی ئۆکتۆبەر (ڕۆژی هەڵبژاردن) بەو پەڕی هەستکردن بە بەرپرسیارێتی نیشتیمانی و نەتەوەیی، خۆبەخشانە ڕۆڵێکی گرنگ و کاریگەریان بینی لە سەرکەوتنی لیستی ١٩٠ پارتیمان، بەسەرۆکایەتی ڕابەر و پێشەوامان سەرۆک بارزانی.

ئەم سەرکەوتنە مێژووییە دووپاتکردنەوەی پابەندی و وەفاداری خەڵکی کوردستانە بە ڕێبازی پیرۆزی بارزانی و پارتی دیموکراتی کوردستان وەک حیزبی پێشەنگ و جێباوەڕ و متمانەی کوردستانیان، جێگەی شانازیە جەماوەری دلسۆزی پارتی لە هەموو پرۆسەیەکدا متمانە دەداتەوە بە پارتی لە پێناو پاراستنی کوردستان و دەستەبەرکردنی مافەکانی گەلی کورد.

ئێمە وەک یەکێتی ئافرەتانی کوردستان جارێکی دیکە پیرۆزبای سەرکەوتنی لیستی ١٩٠ لە سەرجەم کاندیدە سەرکەوتووەکان دەکەین، و دڵنیاین کە پەرلەمانتارە بەڕێزەکانی لیستی پارتی لە چوار ساڵی ئایندە لەسەر بنەمای وەفا و خزمەت وەڵامی شایستەی متمانە و چاوەڕوانی خەڵکی کوردستان دەدەنەوە.

پیرۆزبێت لە پارتی دیموکراتی کوردستان حیزبی ئارامی و ئاوەدانی و پێکەوەی و خۆڕاگری.

،،،،،،،،،،،،،

گرنگی بڕیاری ١٣٢٥ و بەهێزکردنی تواناکانی ئافرەتان.

بڕیاری ١٣٢٥ ئەنجومەنی ئاسایشی نێودەوڵەتی، کە تایبەتە بە هۆشیاری و گەشەپێدانی تواناکانی ئافرەتان لە کاتی جەنگ و ناکۆکیدا، لە ساڵی ٢٠١٢ حکومەتی عێراق و هەرێمی کوردستان پەسەندیان کردووە.

بە یەکێک لە بڕیارە گرنگەکان بۆ ئافرەتان هەژمار دەکرێت، جەخت لە ڕۆڵی گرنگی ئافرەتان دەکاتەوە لە ڕێگریکردن، چارەسەرکردنی ناکۆکییەکان، دانوستانەکانی ئاشتی، بنیادنانی ئاشتیی، وەڵامدانەوەی مرۆیی و بنیادنانەوەی دوای ململانێ، هەروەها جەخت دەکاتەوە لەسەر گرنگی بەشداریکردنی یەکسان نێر و مێ و بەشداریکردنی تەواویان لە هەموو هەوڵەکان بۆ پاراستن و بەرەوپێشبردنی ئاشتی و ئاسایش.

لەئێستادا لە بەشێک کۆمەڵگەکانی جیهان و عێراق بە تایبەتی لە بارەی بەشداری ئافرەتان لە بڕیاردان، حکومڕانی، بنیاتنانی ئاشتی، پاراستن لە توندوتیژی و برەودان بە یەکسانی، داتاکان دڵخۆشکەرنین، سەرەڕای بوونی دەزگای فەرمی بۆ برەودان بە ڕەوشی ئافرەتان، لە کۆمەڵگە بە گشتی و بەشێک لە خێزانەکان بە تایبەتی بە ڕوونی هەست بە لاسەنگی جێندەری دەکرێت لە نێوان کوڕ و کچەکانماندا، وەک سنووردارکرنی تواناکانی کچان، بێبەشکردنیان لە مافی خوێندن، دەستدرێژی سێکسی، ئەنجامدانی توندوتیژی دەروونیی و جەستەیی، ناچارکردن و بەزۆر بەشوودان، کار پێکردنی زۆر و تەماشاکردنیان بە چاوی خزمەکار لە ناو ماڵ...هتد.

بڕیاری ١٣٢٥ لەلایەن ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوە یەکگرتوەکانەوە دەرچووە لە ساڵی٢٠٠٠ بۆ پاراستنی مافی ئافرەتان لە ململانێ سیاسیەکاندا.

کە پێکهاتووە لە چوار بنەمای سەرەکی بۆ پاراستنی ئافرەتان و چارەسەرکردنی کێشەکانیان، ئەوانیش: (ڕێگریکردن، پاراستن، بەشداریکردن، دەستپێکردنەوە)

بۆیە پێویستە هەوڵبدەین ئافرەتان سەرکەوتووبن و پێشیان بخەین بەو ئامانجەی بتوانن ڕۆڵی خۆیان ببینن لە ناو کۆمەڵگەدا. هەروەها بتوانن ئەرکی سەرۆکایەتی و بەڕێوەبردن رابپەڕێنن لە دامەزراوە حکومییەکاندا شانبەشانی پیاوان پۆستی سیاسی وەربگرن.

چۆن گرنگی بە توانای ئافرەتان بدەین؟

*بەشداریکردن و زیادکردنی ئافرەتان لە ناوەندەکانی بڕیارداندا لە پرۆسەی ئاشتی و دامەزراوەکاندا، هەروەها زیادکردنی ژمارەی ڕێکخراوەکانی داکۆیکار لە مافی ئافرەتان، زیادکردنی ئافرەت لە پۆستە باڵاکانی ناو ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و کۆی پرۆسەی ئاشتی لە ئاستی جیهاندا.

* پاراستنی مافەکانی ئافرەتان و باشکردنی ژیانیان لە ڕووی تەندروستی جەستەی و دەروونی، یاسایی، ئاسایشی ئابووری و سەرجەم سێکتەرەکان بە شێوەی:

_زامنکردنی جێبەجێکردنی یاساکان بۆ پاراستنی ئەو ئافرەتانەی کە ڕووبەڕووی ڕفاندن و توندوتیژیی سێکسی بوونەتەوە .

_گونجاندنی یاسا نیشتمانییەکان لەگەڵ پێوەرە نێودەوڵەتییەکان لەناویاندا بڕیاری 1325 کە زامنی مافەکانی ئافرەتان بکات و تاوانباران بە سزا بگەیەنێت.

_کردنەوەی خولی تایبەت بە پەرەپێدانی خواست و لێهاتوویی ئافرەتان لە لایەن حکومەت و ڕێکخراوە قازانجنەویستەکانەوە بۆ چۆنێتی ئیدارەدانی پرۆژەکانیان.

_بەرزکردنەوەی تواناکانی ئافرەتان بۆ هەڵگرتنی بەرپرسیارێتی پرۆژەکانیان و کەمکردنەوەی بەربەستەکان.

_بەهێزکردنی ئابووریی ئافرەتان، هۆکارێکی گرنگە بۆ گەشەی ئابووری لە کۆمەڵگە، ڕەخساندنی دەرفەتی هاوبەش بۆ گەیشتنیان بە سەرچاوەکانی ئابووریی لە نیوان ئافرەتان و پیاواندا.

هەروەها گرنگە ڕۆڵی خێزانیش لە بیرنەکەین لە بەرەو پێشبردنی تواناکانی ئافرەتان.

خێزان ڕۆڵی سەرەکی و بەرچاوی هەیە لە پەروەردەکردنی تاک بۆ کۆمەڵگە، بەتایبەت دایك ڕۆڵی گرینگ و بەرچاوی هەیە لەگرنگیدان بە توانای کچەکەی و ڕاگرتنی هاوسەنگی لەنێوان ڕەگەزەکانی خێزان، پێوستە دایکان هۆشیاریی گشتیی و بەتایبەت هۆشیاری پەروەردەیی و کۆمەڵایەتییان لەئاستێکی گونجاو یاخود بەرزبێت تا بتوانن هاوکار و پشتیوانی کچەکانیان بن و گرنگی بە تواناکانیان بدەن و هاوکاریان بن بۆ سەرکەوتن و زاڵبوون بەسەر کێشە و گرفتە تایبەت و کۆمەلایەتیەکان، داکۆکیکاری سەرسەختی بەدەست هێنانی مافەکانیان بن.

لیا سەیفە دین

،،،،،،،،،،،،،

پارتیمان هەڵبژارد

کاتێک پارتەکان دەکەونە دۆخی هەڵبژادنەوە لەوێوە بۆت دەردەکەوێت سەنگی ئەو پارتە چەند و چۆن دەنگدەر دەتوانێت لەناو ئەو هەموو قەوارەو لیستەدا باشترین هەڵبژاردە بکات، ئەمە لە کاتێکدا لە هەڵبژاردنی خولی شەشەمی پەرلەمانی کوردستاندا (٣) ملیون و

٧٨٩ هەزار کەس مافی دەنگدانیان هەیە. ئەمەش بە بەراورد بە خولی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان ٧٠٠ هەزار کەس زیادی کردوە. تەنها ژمارەی گەنجانی موالید ٢٠٠٦ کە یەکەم جارە دەنگ دەدەن ژمارەیان ١٥٠ هەزار کەسە.

ئەگەر چاوێک بە مێژووی هەڵبژاردنەکاندا بگێرین، لە خولی یەکەمدا سەرەڕانی کەمی ژمارەی ئەو دەمەی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ساڵی ١٩٩٢ لە چاو خولەکانی تردا بەڵام بەرزترین ڕێژەی بەشداری دەنگدان هەبوو، ئەمەش بۆ حەماسی خەڵکی ستەم دیدە و ڕاپەرینی بەهاری ١٩٩١ کە بە هێزو بازووی پێشمەرگە ڕژێمی بەعسی گۆڕ بە گۆر شاربەدەر کرا، لەو پێناوەدا هەزاران شەهید و قوربانی درا تا پەرلەمانی کوردستان هەڵبژێردرا.

حەماس و گەشبینی خەڵکی کوردستان بەرامبەر بە وەفای بۆ خوێنی شەهیدان و پێشمەرگە ئەوەندە زۆر بوو تا بە گوڕ و تینەوە بەشداری خولی یەکەمی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستانیان بەو ڕێژە بەرزە کرد.

بۆ هەڵبژاردنێکی پێنج خول دوای ئەو سەردەمە ئەبێت دەنگدەر چەند گۆڕانکاری لە بیر کردنەوە و ڕەئیەکانیدا دروست بووبیت لەسەر ئەم ئەزموونەی هەرێمی پیا تێپەریوە، کە دەیان بارووڕۆخی سیاسی جیاواز بەرۆکی ئەم نیشتمانەی گرتەوە لە نیوان هەڵبژاردنە یەک لە دوای یەکەکاندا.

هەر لە دروست بوونی ئۆپۆزسیون و یەکەم بەشداریان بە لە خولی سێیەمی پەرلەماندا بە نزیکەی ٢٤ کورسی پەرلەمان مسۆگەر بکەن ئەمە لەکاتێکدا هەم شۆکهێنەر بوو هەم تەجرووبەیەکی نوێی ئۆپۆزسیون بوو لە هەرێمی کوردستاندا و تاقیکرایەوە. ئەنجام نەیانتوانی ببنە ئەو متمانەی دەنگدەرانیا و ئەو هیوایەی دەنگدەر لەم تجروبە تازەیەدا تاقیان کردەوە سەرکەوتوو نەبوون، بۆیە هەڵبژادنی خولی چوارەم نیواو نیو کورسیەکانیان لەدەست دا. لە خولی پێنجەم تەواو توانەوە لەم خولەشدا بە پیی ڕاپرسیەکان ئەگەری زۆری هەیە کوسی نەبات. ئەمە گۆران وەک بزووتنەوەک توانەوە چونکە ئەجێندا و کارکردنیا لەسەر ئەجێندایا و یەک نەبوو.

دواتر کوردستان ڕووبەڕووی قەیرانی سەختی ئابووری بوویەوە و شەری داعش و ململانیە سیاسیەکانی ناوخۆ خەڵکی کوردستان تەواو ماندوو کرد.

ڕاگەیاندنیش دەورێکی خێری نەبینی لە گەیاندنی پەیامەکان.

ئەمە لە کاتێکدا ساڵ لە دوای ساڵ و خول لە دوای خوول ژمارەی دەنگدەر زیادی دەکرد و قەوارەکانی بەشداربوو بۆ پەرلەمان زۆرتر دەبوون هەر دروست بوونی چەندین حیزب و چەندان کاندیدی سەربەخۆ .

لەخولی یەکەمی پەرلەماندا وەک ئاماژەمان پێکرد بەرزترین ڕێژەی دەنگدەر بەشداری کردبوو کە ژمارەیان (یەک ملیون ١١٢ هەزار کەس بووە مافی دەنگدانی هەبووە)

لە خولی دووەمی پەرلەمانی کوردستان (دوو ملیون و ٢٩٠ هەزار ٧٣٦ کەس مافی دەنگدانی هەبووە.

خولی سێیەم(دوو ملیون ٥١٨ هەزار و ٧٧٣ مافی دەنگدانی هەبووە.

خولی چوارەم(دوو ملیون ٦٥٣ هەزارو ٧٤٣ کەس مافی دەندانی هەبووە.

لە خولی پێنجەمدا (سێ ملیون ٨٥ هەزارو ٤٦١ کەس مافی دەندانی هەبووە.

لە خولی شەشەمدا (سێ ملیون و ٧٨٩ هەزار و ٤٠٥ کەس ئەو مافەی هەیە بە بەراورد بە کۆی پێنج خولی ڕابردووی پەرلەمان زۆرترن کەس مافی دەندانی هەیە لەم خولەدا.

لە هەمان کاتدا زۆرترن لیست و قەوارەی سیاسی و کاندیدی سەربەخۆ بەشدارن بۆ بەدەستهێنانی ١٠٠ کورسی پەرلەمان.

ئەم جارەیان کێبرکێیەکی سەختە بۆ زۆربەی حیزبەکان بەتایبەت ئەو حیزبانەی کە بناغەیەکی شێواویان هەیە و شیرازە شلن.

بەڵام بۆ حیزبێکی خاوەن مێژوو و خاوەن شەهید ئەم کێبڕکێیە ئەوەندە سەخت نەبوو لەبەر ئەوەئ پارتی خۆی بە خاوەنی ئەم وڵاتە دەزانێت خۆی بە خاوەنی تاک بە تاکی کوردستان دەزانێت بەهەموو دەنگ و ڕەنگەکانەوە. خاکەڕای پارتی دیموکرات و خۆ نەچەماندن بۆ دووژمنان و کار کردنی ڕاستگۆیانە لەسەر ئەو بەرنامە و پلانەی دایدەڕێژێت وایکردوە کە ساڵ بەساڵ کورسیەکانی پارتی زیاد بکات.

ئەزموونی پارتی دیموکرات ئەزموونێکی دوورو درێژوو پڕە لە ڕاستگۆی و چاکسازی بۆیە گەنج و پیر کار بۆ سەرکەوتنی دەکەن. ئەم جارە لە بەرگێکی نویدا بە دروشمێکی پڕ بەهاوە لە ژێر ناوی (ئاوەدانی، ئارامی، پێکەوەی، خۆڕاگری) پارتی دیموکرات کار بۆ

خاڵبە خاڵی ئەجێنداکەی دەکات بە دیدێکی دوربینانەو بە پلانێکی سەرکەوتوو، بۆیە دەنگی نزیکەی ملوێنێک دەنگدەر بۆ خوێنی شەهیدان و خەباتی پێشمەرگە بوو..

حەیات مەجید

''''''''''''''''

پرسی بەشداری ژنان لە بڕیاردان

پرسی بەشداری ژنان لە بڕیاردان، بابەتێکی مشتومڕاوییە و سەرنجی چالاکوانانی بواری دیموکراسی، مافی مرۆڤ، و هاووڵاتیبوون ڕادەکێشێت. ئەمەش بە تایبەتی لە ناوچەی ووڵاتانی رۆژهەڵاتی ناوەراست ،ڕاستە کە شایەتحاڵی چالاکییەکی چڕ و پڕی سیاسی و تەنانەت خوێناویشە، کە پێویستی بە کۆکردنەوەی هەموو وزە ئینسانییەکان هەیە بۆ ئەوەی سەقامگیری لەوێدا بەرقەرار بکرێت، لەوانەش پێویستی ڕۆڵی ئەو ژنانەی کە بەشداربوون لە هەندێک بزووتنەوەی جەماوەری لە وڵاتانی رۆژ هەڵاتی ناوەراست و ووڵایی عیراق بە گشتی و هەرێمی کوردستان بە تایبەتی . ئەو وڵاتانەی کە هێشتا لە ململانێیەکی توندوتیژدا بەدوای ئەگەری گەیشتن بە ئاشتیدا دەگەڕێن و تێیدا ژنان بە سروشت دەبێ بە داکۆکیکارێکی جەوهەری بۆ ئاسایش و سەلامەتی تێیاندا هەژمار بکرێن. سەرنج بدەن هەر ئەم ژنە بوو کە پارەیەکی گرانبەهای داوە بۆ ململانێ سیاسییەکان لەسەر حیسابی خودی خۆی یاخود هەندێک جار لەسەر حسابی پارچەپارچەبوونی بنەماڵەکەی و لەدەستدانی توانای کاریگەری کاریگەرانە لەسەر ڕەوتی ڕووداوەکان کە بەشداربوون لە پەراوێزخستنی و تەنانەت بۆ ئا دابەزینی بەرچاو لە ڕۆڵی ئەو لە ژێر ڕۆشنایی توندڕەوی و بەردبووبوونی فیکریدا.چوارەمین کۆنفرانسی جیهانی ژنان 29 ساڵ لەمەوبەر (پەکین ١٩٩٥) جەختی لەسەر پێویستی بەشداریکردنی ژنان لە پرۆسەی بڕیاردان و وەرگرتنی پۆستی سیاسی کردەوە. زۆرێک لە وڵاتان پابەندن بەم کارە. بەڵام هێشتا پێگەی ژنان لە ناوچەی ئێمەدا بە بەراورد لەگەڵ باقی جیهان نزمترە لە ڕووی دەستڕاگەیشتن بە پۆستە سەرکردایەتییە سیاسییەکان و بەشداریکردن لە پرۆسەی بڕیاردان، چ لە ڕووی نوێنەرایەتی ژنان لە سێ یاسادانانی سەرەکی، دەسەڵاتی جێبەجێکردن و دادوەری.

سەختی و ئاستەنگ هەیە کە ژنان ئەگەر بیانەوێت خەریکی کاری گشتی بن، دەبێت بەسەریاندا زاڵ بن. لە نێو ئەو ئاستەنگانەدا باس لە فاکتەری پەیوەندیدار بە خودی ژن و دۆخی ئابوورییەکەی و فاکتەری پەیوەندیدار بە دامەزراوەی سیاسی و فاکتەرەکانی پەیوەست بە کۆمەڵگا و کولتوورە باوەکەی تێدا دەکەین. لە چوارچێوەی ئاستەنگەکاندا پێویستە لە هەندێک خاڵی بنەڕەتیدا بوەستین:

پێویستە جیاوازی نێوان بەشداریکردنی ژنان لە پرۆسەی هەڵبژاردنی یاسادانان یان ناوخۆیی، و نێوان پۆستەکانی جێبەجێکردن، دادوەری، یان پۆستەکانی دیکە کە دامەزراون، ئاماژەی پێبکرێت.وەکو نمونەی

پرۆسەی هەڵبژاردن - و ژنان لە پلەی یەکەمدا بەشدارییان لە دانانی ڕێساکانیدا نەکرد - لەسەر بنەمای کێبڕکێ بە هەموو شێوەکانییەوە بنیات نراوە، لە نێوان خواستی خزمەتکردن بە چاکەی گشتی و کارکردن بۆ خزمەتکردنی بەرژەوەندییە کەسییەکان لە زۆر حاڵەتدا. لە کاتێکدا ئەم کێبڕکێیە پێویستی بە هەوڵێکی درێژخایەن هەیە، بەڵام بۆمان دەردەکەوێت کە ژنان تازەن لە مامەڵەکردن لەگەڵ میکانیزمەکانی هەڵبژاردن. بۆ نموونە ئەگەر دەستکاریکردنی سەقفی خەرجییە داراییەکان بۆ بانگەشەی هەڵبژاردن لەبەرچاو بگرین کە زۆرجار ڕوودەدات، بۆمان دەردەکەوێت کە ژنان زۆرجار بە ئاسانی تەنانەت پارەی پێویستیان نییە بۆ بانگەشەی هەڵبژاردن.

جگە لەوی کە کۆمەڵگا خۆی پێویستی بە پەروەردە و هۆشیاری دیموکراسی هەیە، لە پەروەردەی سەرەتاییەوە دەست پێدەکات، بە ئامانجی گۆڕینی تێڕوانینی کۆنەپەرستانە بۆ ڕۆڵ و تواناکانی ژنان لە بڕیاردان. ئەمە جگە لە چەنددیاردەیەکی سەرنجڕاکێش هەیە کە دەبێت ئاماژەی پێبکرێت، ئەویش مەیلی ڕێژەیەکی سەدی دەنگدەرانی ژنانە کە پشتگیری لە کاندیدەکانی ژنان لە هەڵبژاردنەکاندا نەکەن. ئەم واقیعە دەگەڕێتەوە بۆ متمانە نەبوونی دەنگدەر بە خودی ژنەکە و سەرکردایەتیکردنی لەلایەن ئارەزووی پیاوانی دەوروبەریەوە. هەروەها هەندێک جار جۆرێک لە کێبڕکێی نەرێنی لە نێوان هەندێک لە ژناندا دەبینین کە دەبێت هەوڵێکی جدی بدرێت لۆ پاڵپشتی ژنان لە ژن لە هەموو پرۆسەکانی سیاسیدا

بەم پێیە، پێویستە بەپەلە زۆر چەمک بگۆڕین بۆ ئەوەی بەشداری بکەین لە بەشداریکردنی ژنان لە بڕیاردان. ئەم ئاڵوگۆڕە پەیوەندییەکی نزیک بە پرۆسەی گۆڕانی دیموکراسی و ڕێزگرتن لە مافەکانی مرۆڤ و چەمکی دروستی هاووڵاتیبوونەوە هەیە.

بۆ گۆڕینی بارودۆخی ئێستا پێویستمان بە یاسای هەڵبژاردن هەیە کە دادپەروەرتر و کەمتر لایەنگری بێت و یەکێک لە ئامرازە بنەڕەتییەکانی گەیشتن بەو ئامانجە پشکنینە جێبەجێکردنی کۆتا یەکێکە لە میکانیزمەکانی گۆڕینی پەیڕەوی ناوخۆی گەمەی سیاسی.پرسی بەشداری ژنان لە بڕیاردان، بابەتێکی مشتومڕاوییە و سەرنجی چالاکوانانی بواری دیموکراسی، مافی مرۆڤ، و هاووڵاتیبوون ڕادەکێشێت. ئەمەش بە تایبەتی لە ناوچەی ووڵاتانی رۆژهەڵاتی ناوەراست ،ڕاستە کە شایەتحاڵی چالاکییەکی چڕ و پڕی سیاسی و تەنانەت خوێناویشە، کە پێویستی بە کۆکردنەوەی هەموو وزە ئینسانییەکان هەیە بۆ ئەوەی سەقامگیری لەوێدا بەرقەرار بکرێت، لەوانەش پێویستی ڕۆڵی ئەو ژنانەی کە بەشداربوون لە هەندێک بزووتنەوەی جەماوەری لە وڵاتانی رۆژ هەڵاتی ناوەراست و ووڵایی عیراق بە گشتی و هەرێمی کوردستان بە تایبەتی . ئەو وڵاتانەی کە هێشتا لە ململانێیەکی توندوتیژدا بەدوای ئەگەری گەیشتن بە ئاشتیدا دەگەڕێن و تێیدا ژنان بە سروشت دەبێ بە داکۆکیکارێکی جەوهەری بۆ ئاسایش و سەلامەتی تێیاندا هەژمار بکرێن. سەرنج بدەن هەر ئەم ژنە بوو کە پارەیەکی گرانبەهای داوە بۆ ململانێ سیاسییەکان لەسەر حیسابی خودی خۆی یاخود هەندێک جار لەسەر حسابی پارچەپارچەبوونی بنەماڵەکەی و لەدەستدانی توانای کاریگەری کاریگەرانە لەسەر ڕەوتی ڕووداوەکان کە بەشداربوون لە پەراوێزخستنی و تەنانەت بۆ ئا دابەزینی بەرچاو لە ڕۆڵی ئەو لە ژێر ڕۆشنایی توندڕەوی و بەردبووبوونی فیکریدا.چوارەمین کۆنفرانسی جیهانی ژنان 29 ساڵ لەمەوبەر (پەکین ١٩٩٥) جەختی لەسەر پێویستی بەشداریکردنی ژنان لە پرۆسەی بڕیاردان و وەرگرتنی پۆستی سیاسی کردەوە. زۆرێک لە وڵاتان پابەندن بەم کارە. بەڵام هێشتا پێگەی ژنان لە ناوچەی ئێمەدا بە بەراورد لەگەڵ باقی جیهان نزمترە لە ڕووی دەستڕاگەیشتن بە پۆستە سەرکردایەتییە سیاسییەکان و بەشداریکردن لە پرۆسەی بڕیاردان، چ لە ڕووی نوێنەرایەتی ژنان لە سێ یاسادانانی سەرەکی، دەسەڵاتی جێبەجێکردن و دادوەری.

سەختی و ئاستەنگ هەیە کە ژنان ئەگەر بیانەوێت خەریکی کاری گشتی بن، دەبێت بەسەریاندا زاڵ بن. لە نێو ئەو ئاستەنگانەدا باس لە فاکتەری پەیوەندیدار بە خودی ژن و دۆخی ئابوورییەکەی و فاکتەری پەیوەندیدار بە دامەزراوەی سیاسی و فاکتەرەکانی پەیوەست بە کۆمەڵگا و کولتوورە باوەکەی تێدا دەکەین. لە چوارچێوەی ئاستەنگەکاندا پێویستە لە هەندێک خاڵی بنەڕەتیدا بوەستین:

سیستمی دیموکراسی دڵنیای دەدات لەوەی ژنان مافەکانی خۆیان بەدەستبهێنن، لەوانە ئەوەی لە دەستووردا نوێنەرایەتی دەکرێت، یاسا، پەروەردە، سیستمی هەڵبژاردن، یاسای حزبی و چۆنیەتی مامەڵەکردن لەگەڵ میدیا، کە دەبێت سەربەخۆ بێت لە دەوڵەت. هەروەها بەهێزکردنی کولتووری دیموکراسی و گۆڕینی پرۆگرامی خوێندن، جگە لە پێویستی هەبوونی میکانیزمی چاودێری و هەوڵدان بۆ چەمکەکانی حوکمڕانی باش و یەکسانی و دەرفەتی یەکسان و هاوڵاتیبوون و پێدانی ڕۆڵێکی سەرەکیی لاوان و گرنگیدان بە گروپە پەراوێزخراوەکان.پێویستە نەوەی نوێی هاووڵاتیان پەروەردە بکرێت کە پرەنسیپی جیاکاری نەکردن و کارامەیی و یەکسانی بە نرخ بزانن و چەمکی جیاکردنەوەی دەسەڵاتەکان بزانن لێرەوە دەنگدان بە کاندید نامێنێت بەو پێیەی نێوەندگیری نێوان دەنگدەران و داموودەزگاکانی جێبەجێکردنە کە چارەسەری خۆیان دەکات کێشەکان و ئاسانکاری بۆ دەستڕاگەیشتنیان بە خزمەتگوزاری و ئاسانکاری و هەلی کار لە دەزگاکانی حکومەتەوە دەکات. بەجۆرێک کە میکانیزمی یاسایی هەبێت کە هاوڵاتی لە ڕێگەیەوە مافەکانی خۆی لەگەڵ دەزگاکانی حکومەت بەدەست بهێنێت.لە کۆتاییدا دەڵێین کۆمەڵگا ناتوانێت گەشەسەندنی هەمەلایەنە بەدەست بهێنێت و کۆمەڵگایەکی نوێ بنیات بنێت ئەگەر ژنان ڕۆڵیان نەبێت لە داڕشتنی بڕیارەکانی پەیوەست بە ژیانی تایبەتی و گشتی خۆیان و ئەگەر پشکی خۆیان لە

کاری پیشەیی و کارگێری و ئابووری وەرنەگرن و ئەگەر ڕۆڵیان هەبێت بەشداری نەکردن لە دامەزراوەکانی دەسەڵات لە ئاستە جیاوازەکان و لە دامەزراوە بڕیاردەرەکاندا، بۆیە بەهێزکردنی ژنان بووەتە گرنگترین تەحەدا بۆ بەدەستهێنانی گەشەپێدان لەسەر بنەمای بەشداریکردن و دەرفەتی یەکسان.

پ.ی.د.نادیە

ڕۆلی ئافرەت لەسیاسەتدا

ئافرەت بەر لەهەموو شتێك دایکە و هاوسەرە ژینە دەسترەنگینە، هەر شوێنی ئافرەتی لێبێت ئەو شوێنە ئاوەدان و بە بەرهەم دەبێت ئافرەت هەر لەکۆنەوە شان بەشانی پیاوان کاری کردووە و ئەرك و بەرپرسیارەتی لەسەر بووە، لەسەردەمی ئێستا خۆشبەختانە دەبینین بەراورد بە ڕابردوو ئافرەت شوێن پەنجەی دیارە بەتایبەت لە بواری سیاسی لە کوردستان ڕۆڵ و پێگەی تایبەتیان هەیە.

نەسرین حەسەن ڕۆژنامەنووس و راوێژکاری خێزانی بۆ هیلین میدیا:

کاتێک باس لە سیاسەت دەکرێت راستەوخۆ بیر لە پیاو دەکرێتەوە کە گونجاوترە بۆ کاروباری سیاسی، بەڵام لە واقیعدا ئافرەتیش وەک کەسایەتییەکی سیاسی دەتوانێت ڕۆڵ و کاریگەری هەبێت، ئەوە لە وڵاتێکی گەورەی وەکو ئەمریکا کامالا هاریس وەک ئافرەتێک لە کێبەرکێ دایە بۆ وەرگرتنی سەرۆکایەتی ئەو وڵاتە. یەکێک لە

هۆکارە سەرکییەکان لە پرۆسەی سیاسییدا، پەیوەندییە لەگەڵ کەسانی تر و ئەو پرۆسەیە بێ بەشداری ئافرەت کامڵ نییە . لە کوردستان بەشداری کارای ئافرەت هەر لە سەرەتای سەرهەڵدانی شۆرشی رزگاریخوازی کوردستان ڕۆڵێکی بەرچاو و گرنگ بووە لە هەموو قۆناغەکانی خەباتی سیاسی و تا ئەمرۆش لەقۆناغێکی پێشکەوتووتر بەردەوامە، بەلام هەنووکە بەشداری ئافرەت لە کایەی سیاسیدا کەمە کە لێرەدا ئاماژە بە چەند خاڵێک دەکەم:

- حەز و ئارەزووی ئافرەت بۆ سیاسەت، بەو مانایایەی کە ئافرەت زۆر حەز ی لەسیاسەت نییە.

- ئافرەت نایەوێت خۆی لە ململانێی سیاسیدا بدات بە تایبەتی لەگەڵ پیاودا چونکە هەست بە ترس دەکات

- تێروانینی کۆمەڵگە بەرامبەر بە بەشداری ئافرەت لەسیاسەتدا کە تا چەند بڕوای بە ئافرەت هەیە.

- ئافرەت دەرفەتی کەمتری بۆ رەخساوە بۆ بەشداری لە کایەی سیاسیدا بەراورد بە پیاو.

و چەندین هۆکاری تر....

لێرەدا دەمەوێت ئەوە بڵێم کە بەشداری ئافرەت لە کایەی سیاسیدا هەنگاوێکی بنەڕەتییە بۆ دروستبوونی هەلومەرجی گونجاوی ئابووری و کۆمەڵایەتی کە دەرفەتی هاوبەش و یەکسان بۆ ئافرەت و پیاو برەخسێنێت و جێگەی دڵخۆشییە کە ئەو هەنگاوە رۆژ بە رۆژ خێراتر دەبێت.

ڕۆژنامە نووس و چالاکوان

ڕۆناك فازڵ عبدالرزاق بۆ هێلین میدیا:

لەڕێگەی بەشداری سیاسی یەوە ئافرەتان دەتوانن ڕۆڵی پێشەنگ بگێڕن، هەم بەهۆی تواناو تایبەتمەندی خۆیانەوە کە پەیوەندییان بەمیهرەبانی و دینامیزم و چالاکیەوە هەیە.

جگە لەتوانای بەخشین بەشێوەیەکی بەردەوام بۆیە ڕەخساندنی ژینگەیەکی گونجاو بۆ بەشداری ئافرەت لە بواری سیاسی زۆر گرنگە وەك هەر بوارێکی تری ژیان، ئەوەش هەردەچێتەوە ئەو چوارچێوەی کە کۆمەڵگا و کەلتور گۆڕانکاری بەخۆیەوە بینیوە لە ڕووی یەکسانی لە مافی ئافرەتان. خۆش بەختانە لە کۆمەڵگەی کوردیدابە شێوەیەکی بەرچاو بەشداری کردنی ئافرەت لە بواری سیاسیەتدا بەرەو زیاد بوون چووە لە جومگەکانی حوکمەت و حیزبی بەرپرسیاریەتی دراوەتە دەست، بۆیەش دەبێت ئەو ڕێگە پێدانە ببێتە جێگەی

دڵنیابوون و متمانەی کۆمەڵگا لەڕێگەی بەرزکردنەوەی ئاستی تواناو لێهاتووی خۆیان تابتوانن بیسەلمێنن کەئەوان وەك ئەوەی لەڕۆلی دایك دا سەرکەوتوون و نەوە پەروەردە دەکەن، وە لە بوراەکانی تری پیشەیی و کارگێری و پەیداکردنی بژێوی ژیان ڕۆڵیان هەیە و بەشدارن، وە لە بیرمان نەچێت هەردەم پاڵپشتی ئافرەتان لە باوك و برا و هاوسەر لەبزووتنەوەی ڕزگاری خوازی کوردستان بەرزڕاگیراوە، ئێستاخۆیان دەتوانن هەمان ڕۆڵ ببینن لەگەڵ ڕەچاوکردنی کەلتوری کۆمەڵگەی کوردی. لەوکاتەدا ئافرەت دەتوانێت نموونە سیاسیەکی سەرکەوتوو بێت و ڕۆڵێکی گەورەی هەبێت لە پێش کەوتن و ئاشتەوایی و ئارامی، وە من هیوادەخوازم ئەوڵاتانەی کە لە کاتی هەڵبژاردن دا سیستەمی کۆتا بەکارد دەهێنن بۆ ئافرەتان کۆتای بەو سیستەمە بهێنن، چونکە ئەمە بەڕای من لە ڕۆڵ و پێگەی ئافرەت کەم دەکاتەوە !! مادام بڕیاردرا و دەرفەت درا ئافرەت بێتە ناو پڕۆسەی سیاسی دەبێت ئەوئەرکە ئەگەرقورسیش بێت متمانەی پێبکرێت و وەك پیاو بە دەنگ وسەنگ و توانای خۆی ئەو ئەرکە جێ بە جێ بکات . لێرەدا ئەوە پشتڕاستدەکرێتەوە کە هەم ئافرەت لە لایەن کۆمەڵگاو ودەسەڵات قبوڵ کراوە و مافی پێدراوە هەمیش وا لەئافرەتان دەکات زیاتر گەشە بە تواناو ئاستی خۆیان بدەن و بێنە ناو ململانێی سیاسی.

ئا/دیمەن تاهیر

،،،،،،،،

رۆلی یەکێتی ئافرەتانی کوردستان لە هەڵبژاردنەکانی پەرلەمانی کوردستان دا

دلڤین شەمال

یەکێتی ئافرەتانی کوردستان هەمیشە قوتابخانەیەك بووە بۆ ئافرەتان و نیشتیمان، کاتێك ئافرەتێك لە هەر ناوچەیەکی کوردستان ئارەزوو دەکات خۆی لە پێگەیەکی سیاسی و حکومی ببینێتەوە یەکێتی ئافرەتان خۆی بەخاوەنی دەزانێت و هەوڵی بەرەو پێشبردنی دەدات تا دەگاتە ئاستێکی باڵا، بەهۆی ئەوەی زۆرترین سودی بە کۆمەڵگا گەیاندوە لە هەموو رویەکەوە.

لە نوێترین دەستکەوتی یەکێتی ئافرەتانی کوردستان بۆ هەڵبژاردنەکانی خولی شەشەمی پەرلەمانی کوردستان رولێکی کاریگەری هەبوو لە سەرخستنی لیستی پارتی دیموکراتی کوردستان کە 20 ی ئۆکتۆبەری ئەمساڵ بەرێوەچوون و پارتی وەك هەمیشە لە رێزی یەکەمی کوردستان ماوەیەوە بە جیاوازیەکی زۆر لەگەڵ براوەی دووەم، لە ماوەی بانگەشەی هەڵبژاردنەکان دا ستافی سکرتاریەت و ناوەندەکانی بەردەوام بە شێوەی سەردانی مەیدانی بانگەشە بۆ دروشمەکانی پارتی دەکرد بەهۆی ئەوەی پارتی لە گشت خۆلەکانی رابردووی پەرلەمانی کوردستان هەر براوەی یەکەم بووە، ئەوەی ئەمجارە ئافرەتان کردی بۆ بانگەشە کاریگەری زۆری هەبوو لەسەر کۆمەڵگا بەهۆی دروستکردنی پەیوەندی کۆمەڵایەتی و فراوانکردنی پەیوەندییەکان و لێك نیزیکردنەوەی کۆمەڵگا.

پارتی دیموکراتی کوردستان دەرفەرتی زۆری بە توانای ئافرەتان دراوە لە بواری رێکخراوەیی و سیاسی و حکومی بەهۆی لێهاتوویی و بەهێزی کارکردنی و دروستکردنی شوێن پەنجە لە شوێنی کارەکەی بە دلسۆزی و کارەکانی ئەنجام دەدات، جگە لەوەی ئەمجارە کاندیدەکانی پارتی لە هەموو بازنەکانی هەلبژاردن دەنگی زۆر باشیان بەدەستهێناوە بەهۆی ئەو متمانەیەی کۆمەڵگا بەتواناکانی ئافرەت هەیە رێژەیەکی زۆر باش کاندیدە ئافرەتەکان بەبێ بریاری کۆتا گەیشتنە پەرلەمانی کوردستان و کورسیەکەیان مسۆگەر کردوە.

رولی یەکێتی ئافرەتانی کوردستان لە بەرەو پێشبردنی ئاستی هۆشیاری کۆمەڵایەتی لە کاتی بانگەشە زۆر سەرکەوتوبوو، بەهۆی لێهاتوویی و ئەزموونی چەند سالەی کارکردنی ئافرەتان لە بەرەو پێشبردنی توانای ئافرەتان و رێکخستنی ژیانی کۆمەڵایەتی خێزان کاریگەری لەسەر پێگەی بانگەشە دروستکرد ، بە پێی دەرئەنجامی کۆمیسیۆنی هەڵبژاردن بانگەشەی پارتی باشترین بوو، ئەمەش بەشێکی زۆری بۆ یەکێتی ئافرەتان دەگەرێتەوە کە بە مەیدانی و شەقامەکانی شارددا دەسۆرانەوە ئەمەش یەکێك بوو لە تابلۆ جوانەکانی بانگەشە لەلایەن یەکێتی ئافرەتانی کوردستانە ، لە سەر ئەرك و کارەکانمان بۆ بەرەو پێشبردنی ئەرکی پارتایەتی و رێکخراوەیی بەردەوام دەبین ، زیاتر کار بۆ پەیرەو پرۆگرامی پارتی دەکەین بۆ زیاتر خزمەتکردنی نیشتیمان.

،،،،،،،،

بۆئاگایی ڕەمزێکی پەروەردەیی درووستە

مامەڵەی دەروونی دروستی لەگەڵ منداڵەکانتان بکەن.

لەم بابەتەدا چەندین ڕێنمایی دەخەینە ڕوو، بۆ ئەوەی دایباب بزانن چۆن مامەڵەی دەروونی لەگەڵ منداڵەکانیاندا بکەن، کە دواجار ئەم مامەڵە دروستەی دایك و باوك دەبێتە هۆی پەروەردە و پێگەیاندنێکی باشی منداڵەکانیان لەگەڵ ئەوەی تەکنەلۆژیاو زانست زۆر پێشکەوتووە، بەڵام لەکۆمەڵگەی کوردیدا ڕەنگدانەوەی نییە وبگرە ڕێگریشە لەنزیکی پەیوەندی و هۆکارە بۆلاوازی ئەوپەیوەندیە مامەڵەی دروستی دەروونی باوك و دایك لەگەڵ منداڵەکانیان ناوازەیە، هەر بۆیە لەو سۆنگەیەوە بەپێویستی دەزانم کە هەموو دایبابێک بیخوێنێتەوەو پراکتیزەی بکات لەپەروەردەی منداڵەکانیاندا.

1_ هەموو ڕۆژێك ئەگەر بۆماوەیەکی کەمیش بووە لەگەڵ منداڵەکاندا یاری بکەن.

2_ منداڵەکانتان لەئامێز بگرن و پێکەوە تەماشای تیڤی بکەن.

3_ هەموو ڕۆژێك ماچیان بکەن.

4_ وەسفی ڕوووخسارو ڕووکاریان بکەن.

5_ لەکارە قوورس و گرانەکاندا هاریکاریان بکەن.

6_ قژیان بۆشانە بکەن.

7_ لەگەڵ یەکتریدا خواردن درووست بکەن و پێکەوە بیخۆن.

8_ لەئۆتۆمبیلدا لەبری ئەوەی گوێ لەتەسجیل بگرن، هەوڵ بدەن لەگەڵ منداڵەکانتاندا قسەبکەن.

9_ یاریان لەگەڵ بکەن و قاچیان بۆبشێلن.

10_ پێکەوە نووکتەی پێکەناوی باس بکەن و کاتی چێژداریان بۆبخولقێنن.

11_ لەگەڵ یەکتریدا پیاسە بکەن.

12_ رستەی سۆزدارانەو ئەویندارانەیان بۆبنوسن و دایکوتن بەساردکەرەوە، یان دەرگای ژووری خەوتنیان.

13_ پێکەوە یاری منداڵانە بکەن و بۆیەکتری مەتەڵ بڵێن.

14_ هەندێکجار لەدەرەوە لەگەڵ منداڵەکانتان نان بخۆن، بۆئەوەی بزانن گرنگیان پێ دەدەن.

15_ هەمیشەو بەردەوام باووشەی خۆشمدەوێت با لەسەر زارتان بێت و لەرووی منداڵەکانتان بەکاری بهێنن.

بۆدوورکەوتنەوەلەلادانی منداڵەکەت پێویستە،دووربین لەسیراع وموناقەشەوبچوک گردنەوەوسەرزەنشت کردنی ..هیوای دەرونێک یدرووست بۆهەمووان.

شەهین عمر هەڵەبجەی

چارەسەرکاری دەروونی